

Aan

Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media
De heer drs A. Slob
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Vaste Kamercommissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Juni 2021

Betreft: De Nieuwe Leerweg: de invulling van het praktijkgerichte programma in het curriculum en het aantal vakken in het curriculum

Aanleiding: Webinar nieuwe leerweg 14 april 2021

Geachte Minister en geachte leden van de vaste kamercommissie OCW

Wij maken ons ernstig zorgen over de ontwikkeling van het praktijkgerichte programma in de Nieuwe Leerweg die start op 1-08-2024.

De mogelijkheid om in de nieuwe leerweg een bestaand beroepsgericht programma bestaande uit twee profielmodulen en twee beroepsgerichte keuzevakken in de sectoren Techniek (PIE, BWI, MT, MVI, MaT), Zorg&Welzijn, Economie&Ondernemen, Horeca, Bakken, Recreatie en de Groene sector te volgen, komt te vervallen. Deze programma's kunnen dan nog slechts als extra-curriculair vak aangeboden worden, maar dit vak zal dan niet meetellen voor de slaag-zakregeling. De bestaande beroepsgerichte programma's worden voor de GL/TL-leerlingen vervangen door andere praktijkgerichte programma's. Dit is een wijziging ten opzichte van de eerste opzet en doelstelling van de invoering van een nieuwe leerweg voor gl/tl.

Wij vinden dit om meerdere redenen geen goede ontwikkeling.

- Op veel vmbo-scholen die alle leerwegen aanbieden volgen GL/TL leerlingen één van de bestaande beroepsgerichte programma's, waardoor zij zich goed kunnen oriënteren op een vervolgopleiding in het Middelbaar Beroepsonderwijs. Deze mogelijkheid gaat voor deze categorie leerlingen straks vervallen. Het vervangen van het beroepsgerichte programma door een praktijkgericht programma (met een andere status m.b.t. de slaagzak-regeling) zien we als een devaluering van deze huidige innovatieve route waar leren in de theorie en de praktijk tot een motiverend en succesvol onderwijsprogramma leidt.
- Met de Wet Doorlopende Leerroutes (sterk beroepsonderwijs) hebben scholen sinds 1 augustus 2020 meer ruimte om met hun regionale partners een gezamenlijk onderwijsprogramma in te richten. Zo hoeft er geen drempel meer te zijn tussen vmbo en mbo en kunnen jongeren ononderbroken doorleren voor een startkwalificatie. Een doorlopende leerroute is een gecombineerd onderwijsprogramma dat bestaat uit een vmbo-profiel met een daaraan **verwant mbo-opleidingsdomein of –kwalificatie**. Indien de huidige beroepsgerichte programma's straks niet meer als onderdeel van het examenpakket kunnen worden aangeboden voor de GL/TL-leerlingen, dan heeft dit een enorm remmend effect op het tot stand brengen van een gezamenlijke doorlopende leerroute naar een niveau-4 opleiding. In het nieuwe vmbo is een diversiteit ontstaan aan mogelijkheden en lesprogramma's. Deze diversiteit wordt zodanig vergroot met brede praktijkgerichte programma's dat voor een mbo-opleiding samenwerken in een doorlopende leerlijn haast onmogelijk wordt. Het maakt het onderwijsveld diffuus en onoverzichtelijk voor stakeholders waardoor samenwerken minder kans van slagen heeft. Doorlopende en geïntegreerde leerroutes vmbo-mbo kunnen bij uitstek kansen bieden om met de nodige flexibiliteit en ruimte het beroepsonderwijs gezamenlijk vorm te geven, zodat de overgang voor jongeren zo optimaal mogelijk verloopt. Doordat het onderwijs in een doorlopende leerroute verdiept, verrijkt of versneld kan worden, zijn jongeren beter voorbereid op de (regionale) arbeidsmarkt

of stromen zij sneller door naar vervolgonderwijs (mbo-opleiding op een hoger niveau of het hbo).

- Het is positief dat er in de Nieuwe Leerweg een praktische component aangeboden moet worden. Zorg dat dit een stevige component is en sluit hierbij de bestaande beroepsgerichte programma's vmbo niet uit als verplicht onderdeel van het curriculum. Deze programma's kunnen blijven bestaan, naast te ontwikkelen praktijkprogramma's die een afgeleide zou kunnen zijn van de bestaande beroepsgerichte programma's in het vmbo. Enerzijds kan op deze wijze het beroeps(vorbereidende)onderwijs in een beter daglicht komen te staan en anderzijds biedt dit mogelijkheden voor alle scholen om invulling te geven aan het praktijkdeel van het curriculum in de Nieuwe Leerweg. Wij merken hierbij nog wel op, dat de Nieuwe Leerweg ook een stimulans zou moeten zijn voor AVO-scholen om (intensiever) samen te gaan werken met vmbo-scholen door gebruik te maken van hun beroepsgerichte praktijkleeromgevingen. Wij pleiten voor een intensieve samenwerking tussen de AVO-scholen en de vmbo-scholen met rijke beroepsgerichte praktijk leeromgevingen. Het past ook uitstekend bij het opzetten van zogenaamde vak-havo-scholen waarbij een beroepsgericht vak onderdeel uitmaakt van het curriculum. De kans om ook hoger algemeen vormend onderwijs te ontwikkelen tot een leerroute waarin op verschillende wijze geleerd en ontwikkeld kan worden waardoor een bredere doelgroep kans heeft om dit traject succesvol af te ronden.
- Het schrappen van de bestaande beroepsgerichte programma's als één van de verplichte onderdelen van het curriculum in de Nieuwe Leerweg staat voor wat betreft de sector Techniek haaks op de doelstellingen van Sterk Techniek Onderwijs. Juist nu moet worden gestimuleerd dat leerlingen doorstromen naar de diverse technische niveau-4 opleidingen. Daar is in onze maatschappij een enorme behoefte aan. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de energietransitie en de arbeidskrachten die noodzakelijk zijn om de transitie te realiseren. Deze doorstroming wordt bevorderd door het aanbieden van stevige bestaande beroepsgerichte technische vakken, zoals deze nu op het vmbo worden aangeboden in plaats van een versnippering van brede praktijkprogramma's met een beperkte inhoud. Waarom de bestaande beroepsgerichte vmbo-programma's niet meer aanbieden, als deze programma's bestaan en er een maatschappelijke behoefte is, dat meer leerlingen kiezen voor een technische vervolgopleiding in het Middelbaar Beroeps Onderwijs, om uiteindelijk de kloof tussen vraag en aanbod op de technische arbeidsmarkt in evenwicht te brengen?
- De Nieuwe Leerweg maakt onderdeel uit van het vmbo (**voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs**) en richt zich hoofdzakelijk op doorstroming naar het mbo en voor een beperkter deel op doorstroming naar het havo. De bestaande beroepsgerichte vakken in het vmbo bieden een prima voorbereiding op de doorstroming naar het mbo. Ook voor de doorstroming naar het havo is het geen enkel probleem als de bestaande beroepsgerichte programma's naast nieuw te ontwikkelen programma's blijven bestaan. Dit wordt door ons zelfs toegejuicht en is van meerwaarde indien er ook op het havo beroepsgerichte/praktijkgerichte leerroutes worden ontwikkeld.
- De ontwikkelingen met betrekking tot de praktijkgerichte programma's in de Nieuwe Leerweg kunnen een stimulans zijn voor havo-scholen om ook een praktisch vak aan te gaan bieden. De uitval op het havo is groot en door het aanbieden van een praktisch vak, bijvoorbeeld aansluitend bij één van de huidige beroepsgerichte programma's, kunnen leerlingen na havo-3 een betere keuze maken voor het vervolg op het havo dan wel de overstap naar het mbo. Het aanbieden van een doorlopende lijn gebaseerd op de bestaande beroepsgerichte programma's in het vmbo biedt veel perspectief voor de leerling met betrekking tot de doorstroom naar het vervolgonderwijs.
- Er is nu een unieke kans om het praktisch (in combinatie met theoretische aspecten) georiënteerde onderwijs een beter imago te geven door het verplicht volgen van een stevig beroepsgericht vak. Laten we niet het kind met het badwater weggooien en uiteindelijk eindigen met een minimalistisch praktische component. Juist het imago van het volgen van meer praktisch/beroepsgericht georiënteerd onderwijs (wat ons betreft overigens in elke onderwijstype gewenst) stimuleert de kansengelijkheid. Niet meer spreken van kansrijk onderwijs in termen van hoog-laag, maar van kansrijk onderwijs dat past bij de talenten van elke leerling. Voor de ene leerling is dat meer theoretisch gericht onderwijs en voor de andere leerling is dat meer praktisch in combinatie met theoretisch gericht onderwijs.

- Teneinde het praktische (beroepsgerichte) vak een duidelijke positie te geven in het curriculum is het noodzakelijk, dat een substantieel deel van de onderwijstijd besteed kan worden aan dit onderdeel, net zoals dat nu het geval is in de gemengde leerweg (in leerjaar 3 en 4 per leerjaar minimaal 4-5 lessen). Hiervoor is het ook noodzakelijk te kijken naar het totale vakkenaanbod in het derde leerjaar van de Nieuwe Leerweg. Te veel vakken leidt ertoe, dat er te weinig aandacht gegeven kan worden aan het praktisch beroepsgerichte deel van het curriculum. Voor zowel de optimale doorstroming naar het mbo alsmede de optimale doorstroming naar het havo kan er goed gewerkt worden met een variant waarin uiteindelijk examen gedaan kan worden in 7 vakken (6+1): 6 theorievakken en 1 praktisch beroepsgerichte vak waaronder de mogelijkheid van een bestaand beroepsgericht programma. Hierbij moet het toegestaan worden om voorafgaand aan het examen, dan wel na afloop van het examen een keuze te maken voor de varianten 5+1 of 6+1.

Voor meer dan de helft van de leerlingen in het voortgezet onderwijs is het vmbo de plek waar ze hun talent het beste kunnen ontwikkelen. Verreweg de meesten van hen stromen door naar een beroepsopleiding in het mbo en vormen uiteindelijk als vakmensen de ruggengraat van onze samenleving. Het **(voorbereidend) middelbaar beroepsonderwijs** is dan ook van essentieel belang voor de economische ontwikkeling van Nederland. De praktijkcomponent in de vorm van de bestaande beroepsgerichte programma's naast een beperkt aantal nieuw te ontwikkelen praktijkprogramma's moet dan ook een prominente plek krijgen in het curriculum. Dit helpt de leerling bij het maken van keuzes voor het vervolgonderwijs en het maakt doorlopende leerroutes in samenwerking met het vmbo goed mogelijk.

Tot slot nog een opmerking over kansengelijkheid. In Nederland is de kansengelijkheid binnen het onderwijs onderwerp van gesprek en dagelijkse aandacht. Recentelijk is in een rapport van de SER vastgesteld dat er op het gebied van de kansengelijkheid door het onderwijs nog veel te doen is. Kansengelijkheid is een zaak die we in het onderwijs willen bestrijden. Leerlingen gelijke kansen geven, lukt alleen door onderwijs op maat te verzorgen. Wat voor de ene groep leerlingen goed is, hoeft dat niet voor andere groep leerlingen te zijn. Als in de nieuwe leerweg slechts één variant mogelijk is, wordt een grote groep leerlingen niet goed bediend, waardoor de kansengelijkheid wordt bevorderd. Daarom het appèl om op alle scholen te starten met de variant 6+1 (waarbij de bestaande beroepsgerichte vakken niet moeten worden uitgesloten) waarbij de leerling in het examenjaar voor of na het examen een keuze kan maken voor de 5+1 of de 6+1-variant.

In het belang van kansengelijkheid, het stimuleren van een doorlopende leerlijn vmbo-mbo, een stevige positie voor beroepsgerichte vakken en de focus op meer praktisch georiënteerd onderwijs, verzoeken wij u onze oproep te vertalen in wetgeving.

Met vriendelijke groet.

De initiatiefnemers van deze brief zijn:

de heer J. Dekker, directeur PCC Alkmaar
de heer S.J. Macke, directeur Tabor College, d'Amptre

Ondersteund door:

- Landelijke Vereniging van Vakcolleges
- De heer B. Mol, projectleider Fioretti College
- De heer S. Baars, programmaleider Sterk Techniek Onderwijs Regio Rotterdam-Noord
- De heer F. Out, directeur Technisch College Velsen/Maritiem College IJmuiden
- De heer A. Pijnenburg Techniek Scouting
- De heer T. Sebens, bestuurder Greijdanus College, Zwolle
- Jelle Klei, sectordirecteur Vmbo/Pro Regius College, Schagen
- De heer A. Heijnen, Voorzitter Raad van Bestuur Trinitas College, Heerhugowaard